

נועם שיח

מאת אב"ד סאנטוב שליט"א

והוי מתאבק בעפר רגליהם
בעל "להורות נתן" זצוק"ל

יומא דהילולא העשירי

ויצא תשפ"א

מכון אפריון לשלמו

לייקווד תשפ"א

כל הזכויות שמורות

למכון אפריון לשלמה

להוצאת שיחות הרב שלמה זלמן פרידמן שליט"א
אב"ד סאנטוב - לייקווד

הרב פנחס בידרמן - הרב נתן נטע פרוש

9996551.z@gmail.com

לקבל גליונות, לנדב גליונות, ולהערות
נא לפנות להנ"ל

קונטרס זה נדבת
האי גברא רבא יקירא, חוב"ט
הרה"ג ר' כלב רפאל געשטעטנער שליט"א
בעמח"ס "דברי ברכה" ושא"ס
לע"נ ש"ב הגאון האדיר מרא דכולא תלמודא
רבי נתן ב"ר עמרם געשטעטנער זצוק"ל
בעל "להורות נתן"
יומא דהילולא העשירי, י"ד כסלו תשפ"א

והוי מתאבק בעפר רגליהם

הגאון האדיר בעל "להורות נתן" זצוק"ל

גאב"ד קרית אג"י וראש ישיבת "פנים מאירות"

יומא דהילולא העשירי - י"ד כסלו תשפ"א

זיכני השי"ת, שהייתי מקורב מאוד אצל מו"ר הגאון האדיר, מרא דכולא תלמודא, רבי נתן געשטעטנער זצוק"ל בעל "להורות נתן", והיה לי קשר חזק עמו. אני מחזיק אותו לאחד מרבותיי, והייתי כסדר מתכתב עמו במו"מ של תורה ותשובות להלכה.

כמו"כ הייתי מתקשר אליו בטלפון לעתים קרובות, ובכל נסיעה שערכתי לארץ הקודש, כתבתי והכנתי לעצמי על פתק עניינים רבים שהייתי רוצה להתייעץ עמו עליהם, והייתי יושב אצלו שעות ארוכות לברר כל ענין וענין בדעת תורתו הצרופה והבהירה, וכמו כן, בעת שהיה הרב מבקר באמריקא, הייתי מבקר אצלו ומשתעשע עמו הרבה בדברי תורה.

*****

הייתי משתומם מאוד מגדלותו העצומה בתורה, הגאון זצוק"ל היה "כרכא דכולא ביה" ואוצר בלום, עליו ייאמר בצדק "איש האשכולות". הוא היה בקי עצום בכל תחום וענין, ספריו הרבים בכל מקצועות התורה הם מיוחדים כל אחד ואחד באופן מיוחד במינו, ממש חד בדרא, איבעית אימא גמרא, איבעית אימא סברא, אם זה בענייני הלכה, או בדרוש, וכן שיחותיו וסיפורי הצדיקים

שהיה מספר בסעודת מלוה מלכה היו מדוייקים ממש בתכלית הדקדוק. ובכלל, הגאון זצוק"ל היה ידען גדול בכל השטחים ובכל העניינים, הן בתורה - ש"ס ופוסקים, הלכה ומסורה, והן במנהגי ישראל, ייחוס, הסטוריה, כתבי ידות, נוסח התפלה, ניגונים ועוד, ובכל דבר הייתה לו ידיעות עצומות בהיקף בעמקות וברחבות ובהירות עצומה עד להפליא.

קיבלתי ממנו הרבה תשובות בעניינים שונים, כל תשובה הייתה ערוכה בתכלית הדקדוק, מלא וגדוש ומיוחד בבהירות ומסודר על צד היותר טוב, כשהוא בונה את תשובותיו באופן מופלא ביותר מיוסדים ובנויים כתל תלפיות, החל מדברי הגמרא ושו"ע ונו"כ בהיקף ובהירות, שיצאתי מהם בהתפעלות מרובה.

כמה פעמים יצא לי להיות בבני ברק ב"שבת שובה", והייתי הולך אליו לדרשת "שבת שובה" שהיה אומרו בצפרא דשבתא קודם קריאת התורה, בבית מדרשו התפללו אז בשעה מוקדמת, והדרשה ארכה כמה וכמה שעות, ובהיותו פה מפיק מרגליות, אכן כל מילה שיצא מפיו הייתה מרגלית.

*****

כל פעם בהיותי בארץ ישראל, הייתי עולה אליו וקונה את הספרים שהוציא לאור לאחרונה, והוא בעצמו טרח להכניס את הספרים בשקית, ואם היה זה קצת כבד, היה מכניס את הספרים בכמה שקיות כדי שלא ייקרע, וכמובן שהייתי אומר לו שלא יטרח בשבילי, ואינני רוצה להטריחו, אך הוא לא הבין מה שאני רוצה ממנו, רק היה הולך בפשטות ובתום לב להביא שקיות, ואם

לפעמים אירע שלא הייתה השקית טובה, היה הולך שוב ומביא שקית אחרת.

זכורני, שפעם אירע שלא הייתי זמן רב בארץ ישראל, ומאז ביקורי האחרון אצלו, הוציא לאור כמה וכמה ספרים שהיו גדולים ועבי כרס, וקניתי ממנו את הכל, ואמרתי לו כבדרך אגב שאינני יודע איך אקח את הכל לביתי באמריקא, כי זה לא ייכנס למזוודה, אז אמר לי הרב "השאר את הספרים כאן, ואני כבר אדאג לכך שהספרים יגיעו לביתך באמריקא", אמרתי לו "חס ושלום! אינני רוצה להטריח את הרב", אמר לי הרב "זה לא טירחא - זאת זכיה", אך אני אמרתי לו שוב ושוב שאיני רוצה להטריחו, אך הרב לא הירפה, והפציר בי ש"אניח" לו לשלוח לי את הספרים.

לאחר הפצרות מרובות, בל כרחי עניתי לו אמון, ואז רשם לעצמו את הכתובת שלי ומספר הטלפון. זמן קצר אחר כך, קיבלתי את הספרים על ידי שליח מיוחד, כשהרב רושם על נייר בכתב ידו את שמי ומספר הטלפון.

*****

לפני הרבה שנים זיכני השי"ת בסייעתא דשמיא גדולה שכרכי הש"ס המקורי של זקני הגדול הגה"ק בעל "שמן רוקח" ז"ע אב"ד סאנטוב הגיעו לידי. הש"ס היה בידי קרוב משפחה, נכד אחר של ה"שמן רוקח", שהוא קיבלו בירושה מבית אבותיו, שקיבלם מבעל "שמן רוקח" בעצמו, ועבר לידו מדור דור.

כשקרוב משפחתי נפטר, סיבב המסבב כל הסיבות, שהש"ס תעלה בגורלי, והיה זה בשבילי שמחה גדולה ועצומה שאין לשער

ולתאר כלל. הש"ס היה בארץ ישראל, והלכתי בעצמי לקחתו בכדי להביאו לביתי באמריקא.

כשראיתי את הש"ס לראשונה, השתוממתי, הש"ס היה ישן נושן אך במצב טוב מאד, והדפים מלאים עם הגהות והערות בכת"י של ק"ז בעל "שמן רוקח" זי"ע. ברור היה לי שהש"ס אכן מוקני בעל "שמן רוקח", בהיותו אצל בן משפחתי הנ"ל, אמנם למען הסר ספק ספיקא, כי רציתי להיות בטוח בלא שום צל של רבב כלל שאכן זוהי הש"ס של זקני, לקחתי את הש"ס אל הגאון האדיר רבי נתן געשטעטנער לצוק"ל שישים עיניו על הש"ס ויחווה דעתו אם זהו אכן הש"ס של זקני.

והנה, בעת שהרב ראה את הש"ס, צהבו ונהרו פניו הק' בשמחה גדולה, והתחיל לדפדף בדפי הש"ס אחד אחר השני, וכשראה הגהה אחת שרשם זקני בעל "שמן רוקח" בכתב ידו, קם הרב, וניגש לארון הספרים, והוציא ספר אחד שחיבר בעל "שמן רוקח" – כידוע שה"שמן רוקח" חיבר הרבה חיבורים (ביניהם: שמן רוקח – שו"ת וחיידושים על כמה מסכתות, שערי דעה, יבין שמועה, מנחת ערב, שב שמעתא, סמא דחיי, מעשה רוקח, תורת חסד, קונטרס החזקות ועוד) – ופתח את הספר בעמוד מסויים, ואז עיין שם רגעים אחדים, ומיד הראה לי שתוכן הדברים שרשום בהגהה שעל הש"ס הם אותם תוכן הדברים שכתב ה"שמן רוקח" בספר שלו...

אח"כ מצא עוד הגהה בש"ס שרשם בשולי הדף, ושוב, הרב קם, ניגש לארון הספרים, מוציא ספר אחר של ה"שמן רוקח", פותח, ומראה לי שתוכן הדברים שרשום על הדף בש"ס, זהים לתוכן הדברים שכתובים באותו ספר של ה"שמן רוקח", וכך חזר הדבר ונשנה כמה פעמים.

כשסיים את מלאכתו, קם הרב, ניגש לארון, והוציא צילום מהכת"י של ה"שמן רוקח" זי"ע, והשווה את הכת"י להכת"י שהיה רשום בשולי הגליון של הש"ס, והראה לי שזה אותו כת"י, שהיה דומה להפליא אחד להשני.

כשסיים את ה"מחקר", אמר לי הרב, שאני יכול להיות סמוך ובטוח יותר מאלף אחוז שזהו אכן הש"ס המקורי של זקני הגה"ק בעל ה"שמן רוקח" זי"ע.

*****

פעם נשאל הגאון האדיר רבי נתן געשטעטנער זצוק"ל, אם יש לו ברשותו כתבי ידות ישנים, השיב הרב "יש לי את הגמרא והשלחן ערוך – אלו הם כתבים ישנים ועתיקים ביותר..."

*****

ידוע, שהגה"ק הסטייפּלר זי"ע היה שואל שאלות בהלכה את הגאון האדיר רבי נתן געשטעטנער זצוק"ל בעל "להורות נתן", ואף התבטא פעם עליו שהוא "עמוד התורה בדורנו".

סיפר אחד ששמע ממקור ראשון, שהיה לאיש הזה שאלה חמורה בהלכות אבלות, נכנס הלה אצל הסטייפּלר זי"ע ושאל אותו את השאלה החמורה הזאת.

הסטייפּלר חשב כמה רגעים, ואח"כ אמר לו "לך להרב געשטעטנער ותשאל אותו כיצד להתנהג", והוסיף הסטייפּלר ואמר לו "ער איז א גרויסער בקי, ער קען אליץ!" [הוא בקי גדול, הוא יודע

הכל!], ואח"כ אמר לו הסטייפלר "אבל אל תאמר לו מה שאמרתי לך עכשיו"...

וגם הגאון הגדול מרן רבי חיים קניבסקי שליט"א היה שואל שאלות להלכה מאת הגאון האדיר זצוק"ל, ושמעתי, שפעם ראו את הגאון רבי חיים הולך ברחוב עם עוף בידו, והלך לבית הגאון רבי נתן להראות לו את העוף, ולקבל ממנו פסק אם הוא כשר או לא.

*****

שאלני פעם אחד, הלא אמרו חז"ל (מס' ברכות דף ז' ע"ב) "גדולה שימושה של תורה יותר מלימודה", ובכן – ביקש הלה – "אמור לי בבקשה איזה דבר שראית אצל הגאון רבי נתן געשטעטנער זצוק"ל שיכולים ללמוד מזה אורחות חיים".

אמרתי לו: הנה, הרב, מתי שנשאל איזו שאלה, בין אם היה זה שאלה חמורה בין אם היה זה שאלה קלה או פשוטה, מעולם הוא לא השיב על השאלה מיד, רק תמיד לאחר ששמע את השאלה, חשב וחשב ושקל את כל צדדי השאלה על כל חלקיה, ולפעמים אף פתח את הגמרא והשלחן ערוך, ודן עם השואל בצדדי השאלה בכובד ראש ובעיון, והסביר להשואל על איזה בסיס הוא מייסד את תשובתו, ורק אח"כ השיב תשובה בהירה וברורה לאמיתה של תורה.

את כל זה סיפרתי להשואל כאמור, והוספתי לומר לו, שכולנו מחוייבים ללמוד הנהגה זו מהרב זצוק"ל, אדם שהסטייפלר אמר עליו שהוא "עמוד התורה בדורנו", ואף התבטא עליו לאמר שהוא "בקי גדול ויודע הכל", ואעפ"כ הוא דן בכל שאלה בכובד ראש, ולא

זרק מעולם תשובה חטופה ללא מחשבה מעמיקה וישרה, אז מה
נאמר לנו בתריה...

*****

בעת שזיכני השי"ת לפתוח את דלתי בית מדרשינו, ועמדנו
לפני יציקת בורות המקוה, התקשרתי להרב זצ"ל לשאול את דעתו
הגדולה אודות איזה פרקי תהלים שיאמרו בעת מעמד יציקת בורות
המקוה, ונשתוממתי מידיעותיו העצומות במסורת, לא רק מזקניו
הגדולים, אלא הייתה לו ידיעות במסורת שאר גדולים וצדיקים ג"כ.
כך הכנתי ביחד עם הרב זצוק"ל רשימה מפורטת מפרקי
תהלים שיאמרו בעת יציקת בורות המקוה, והוצאתי קונטרס מיוחד
לכבוד המעמד הכביר, בו הובאו הפרקי תהלים שרשם לי הרב,
ובראש הקונטרס הופיע בהדרתו מכתב מיוחד ששלח הרב זצוק"ל
לכבוד ולטובת שמחת התייסדות הבית המדרש...

*****

הגאון רבי שלמה געשטעטנער שליט"א מו"צ ה"עדה
החרדית" ורב שכונת "גבעת משה" סיפר על הכנסת האורחים
המופלאה של אביו הגאון האדיר רבי נתן געשטעטנער זצוק"ל, וכך
סיפר:

את מצות הכנסת אורחים ירש אבי זצ"ל מאביו, סבי רבי
עמרם זצ"ל וסבתי מרת מלכה ע"ה, בבודפסט שבהונגריה, שגם הם
הכניסו לביתם אורחים קשיי יום, ונתנו להם לאכול ואף לישון.

העניים שהגיעו לביתנו ברחוב דבורה הנביאה בבני ברק, היו
מאוד משונים בלבושם ובהתנהגותם. ומטבע הדברים בקיץ היה

קשה הרבה יותר לשבת בסביבתם, אבל זה לא מנע מהם לקבל את כל היחס, הם קיבלו הראשונים את האוכל, היו שרים את השירים שלהם, הם פשוט קיבלו הרגשה שהם בבית שלהם.

היה יהודי מסכן שדפק פעם בביתנו בשעה 1:00 בלילה. האמת, שאצל אבא שלי זה לא היה מאוחר, כי הוא היה הולך לישון בשעה 3:30 לפנות בוקר. היהודי היה רעב, ונפשו חשקה בחביתה (ביצה מטוגנת). אבא שלי עזב את הגמרא וניגש בשמחה למטבח לקיים את החסד בגופו, למרות שהוא לא היה מנוסה בזה, ומיגן לו את החביתה לשביעות רצונו. אבל אז הגיעה דרישה נוספת – כוס קפה, אבל עם חלב חם. לא מים חמים עם חלב, אלא חלב חם. אז אבא ניגש למקרר והוציא פינג'ן מיוחד וחימם לו את החלב.

היה קבצן אחד שהיו עליו רינונים, ואחד מעסקני בני ברק פנה לאבי זצוק"ל ואמר לו שצריך להרחיקו ולא לארח אותו. אולם אבי השיב לו, שיהודי שמבקש לאכול אי אפשר לסרב לו, וע"פ הלכה צריך עדים להוכיח שהוא לא בסדר, ואולי היתה זו רק מעידה חד פעמית מצידו, ואולי הוא חזר בתשובה וכו'. משראה העסקן שדבריו אינם מתקבלים על דעתו של אבי, פנה להרב שך זצ"ל, להתלונן בפניו על אבי שעדיין ממשיך לארח את אותו קבצן. ואכן הרב שך שלח שליח לאבי ודרש ממנו שלא לארח את הקבצן הנ"ל מהטעמים האמורים.

אבא שלח אותי כשליח אישי מטעמו בחזרה להרב שך, זה היה במוצאי שבת, לפני 50 שנה, הייתי אז בחור צעיר, נקשתי על הדלת ברחוב ראב"ד, להפתעתי, הרב שך פתח לי את הדלת בעצמו ללא גבאים, הוא הכניס אותי לסלון, אני זוכר בדיוק מה הוא למד אז – גמרא בבא בתרא בדף ק"ו, בכרך של מהדורת 'פנינים', הוא הורה לי לשבת בראש השלחן, כשהוא יושב בצד.

מסרתי לו את דברי אבי זצ"ל, שאיך אפשר לסרב ליהודי שמבקש להתארח לאכול בשבת, כי בשיטה הזו הרי אי אפשר יהיה להכניס אף אחד הביתה, פלוני מדבר באמצע קדיש, אלמוני מדבר לשון הרע... כל אחד עם העבירות שלו, והרב שך שמע וקיבל. 'תמסור לאביך שהוא יכול לתת לו לאכול'...

*****

מספרים, שהגאון האדיר רבי נתן געשטעטנער זצוק"ל התפלל פעם בצעירותו במניינו של מרן הגה"ק מבעלזא זי"ע, וניגש לפני ה'עמוד'. לאחר התפילה, התבטא הגה"ק מבעלזא – שלא כדרכו – בהתפעלות על התפילה של רבי נתן...

*****

מסופר, שפעם אחת עיין מרן הגה"ק מסאטמאר זי"ע באחד מספריו הרבים של הגאון האדיר רבי נתן, ואח"כ שאל בהתפעלות מרובה "וועמענ'ס תלמיד איז ער?" [תלמידו של מי הוא]...

*****

לאחר הסתלקותו של רבה של ירושלים הגאון הצדיק מהרי"מ דושינסקי זצ"ל, היה הגאון האדיר בעל "להורות נתן" זצוק"ל אחד המועמדים החזקים ליטול עטרה לראשו ולכהן פאר כגאב"ד ירושלים (בהיותי קרוב משפחה ומקורב להרה"ח ר' שלמה פאפנהיים ז"ל יו"ר הנהלת ה"עדה החרדית" – אשר כמה פעמים התאכנסתי

בביתו בשהותי בארצינו הקדושה – זכיתי שהרבה פעמים שיתף אותי בפעולותיו, ולכן ידעתי הרבה על מה שהולך מ"אחורי הפרגוד".

שאלתי את הגאון האדיר זצוק"ל, אם כשיבואו אליו עם ההצעה הזאת לכהן כרבה של ירושלים, האם יקבל עליו את המינוי. חייך הרב בענוותנותו, והראה באצבעו לעבר פינות הבית, כשכוונתו לרמז ש"תורה מונחת בקרן זוית"...

בספר הנפלא בדידי הוי עובדא להרה"ג רבי שמואל דוד הכהן פרידמאן שליט"א, כתב, שסיפר הגאון רבי ישראל דוד הארפענעס שליט"א, מח"ס "ישראל והזמנים", שהוא נוהג להדפיס ספריו בא", ובאותו בית דפוס היה מדפיס גם הגאון האדיר רבי נתן געשטעטנער זצ"ל את ספריו. פעם אחת שאל הגרי"ד את המדפיס, כיצד יתכן שרבי נתן מדפיס והולך ספר אחר ספר במהירות כזו. ענה לו המדפיס: דע לך, כי רבי נתן עוסק רק בכתיבת הספרים, ומשם ואילך הוא מוסר להרבנית תחי', ואין עליו עול ההדפסה וההפצה והשגות המעות, והכל לקחה עליה הרבנית תחי'.

סיפורים נפלאים

מפי הרה"ג ר' כלב רפאל געשטעטנער שליט"א

בעמח"ס "דברי ברכה" וש"א"ס

שזכה להיות "אכסניא של תורה" בעיר התורה לייקווד

כשהגאון האדיר צוק"ל שהה בצל קורתו

א. שמעתי מנכד רבינו זצ"ל, הגאון ר' חיים מאיר געשטעטנער שליט"א רב ומו"צ בבודפשט יצ"ו, שכמה ימים קודם פטירת רבינו, כשידע היטב את מצבו הרפואי, והבין את אשר יקרה עמו באחרית הימים, שאל נכדו הנ"ל את זקנו, האיך הוא שוכב בשלוח ובמנוחה, ולא ניכר עליו שום חרדה מאימת הדין. השיב לו רבינו, "לפי זכרוני, הרי שמיום עמדי על דעתי לא פגעתי בכבודו של שום אדם בעולם, ומחמת זה אין לי שום יראה ופחד"...

ב. שמעתי מרבינו זצ"ל כמה פעמים, שכשהיה אברך צעיר, ביקר בבית רבן של ישראל הגאון האדיר רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, ובתוך דבריו אמר לו שהוא נכד הגאון הק' בעל שו"ת "פנים מאירות". מיד כששמע רבי איסר זלמן את דבריו, התרגש עד למאד, ולמרות זקנתו המופלגת, נעמד מלא קומתו, ועלה על סולם כדי להגיע למדף העליון שבארון הספרים שבביתו, והוריד את הספר שו"ת פנים מאירות, ואמר שהוא עצמו ג"כ נכד ה"פנים מאירות", והשתעשע עמו אודות יחוס המשפחה, והיה לו דבר זה לחשיבות גדולה.

ג. לפני כשלושים שנה, בעת המלחמה (המכונה "מלחמת המפרץ"), שראש הצוררים נשיא עיראק דאז - סאדאם חוסיין - איים לכלות את חמתו ביושבי ארץ הק', והתחיל לבצע את זממו כשהוא זורק פצצות אדירות לעבר ארץ ישראל, והיו יושבי הארץ מצויים בסכנה נוראה רח"ל, ורבינו זצ"ל שהה אז בשבת קודש במאנסי, והתאכסן בבית אחי הגדול ר' אליהו מיכאל הי"ו, וכל השבת היה רבינו מודאג וטרוד מאוד ממצב אחינו בני המתגוררים בארץ הקודש, וכמה פעמים שר את הניגון "ולירושלים עירך ברחמים תשוב" - כאשר בעת הניגון הוא בוכה בדמעות שלישי ומעורר את רחמיו עליהם.

ד. שמעתי מידיד נעוריו של רבינו - הרב ר' טוביה שפירער ז"ל, שלמד עם רבינו אצל הגה"צ רבי משה ניישלאס זצ"ל בישיבתו בסארדעהעל יצ"ו, שזוכר את רבינו בהיותו בן י"ג שנים, שהיה כותב כל היום חידושי תורה בלי הפסק. ובדרך אגב, שמעתי ממנו כמה וכמה פעמים דמה שאמרו חז"ל (מס' אבות פ"א מ"ו) "וקנה לך חבר" - הכוונה ל"קנה" (עט סופר) עמו כותבים את החידושי תורה, שיש לקחת את ה"קנה" לחבר, לכתוב עמו כל היום חידושי תורה, ורבינו היה מדבר תמיד ומזרז להתחזק בענין זה של כתיבת חידושי תורה.

ה. שמעתי מרבינו זצ"ל, שבאותם רגעים של לידתו, היה אביו הגה"ח רבי עמרם זצ"ל לומד גמרא בקול רם, כדי שהדברים הראשונים שיחדרו באוזני בנו הרך הנוולד יהיו דברי תורה...

ו. שמעתי מרבינו זצ"ל, שראה כמה פעמים אצל הרה"ק מבעלזא זי"ע, שכשקרא קוויטל או שהזכירו לפניו איזה "הזכרה", היה מסתכל בצפורני ידיו. ואמר רבינו, שמסתמא היה למרן זי"ע איזה ענין בזה על פי קבלה.

ז. שמעתי מרבינו, שסיפר לו אביו הגה"ח רבי עמרם זצ"ל, שבאמצע המלחמה חלם, שהרבי הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע נגלה אליו בחלומו, ואומר לו שלמחר ילך לתחנת הרכבת היכן שמגיע הרכבת ממדינת פולין לבודפסט, ושם ימצא אדם אחד מחסידי ומנאמניו הקרובים, ותיאר לו הרבי את צורתו של אותו האדם, וביקש ממנו שיקרב אותו, ויוליכו לביתו ויעזור לו בכל מה שהוא צריך. ואכן כך היה, שלמחרת נסע לתחנת הרכבת, ופגש את אותו חסיד לפי הסימנים שאמר לו הרבי בחלום הלילה, והביאו לביתו וקירבו, ועזר לו בכל מה שהיה צריך לו.

ח. הרבנית הצדקנית תח"י, אשת חבר של רבינו זצ"ל ספרה לי, שהיא זוכרת, שמרן ה"לב שמחה" מגור זי"ע ביקש מאת רבינו, שילמד טור ושו"ע עם בנו כ"ק אדמו"ר מגור שליט"א.

ט. פעם אחת, כששהה רבינו זצ"ל בבארא פארק, התאכסן בבית דודי ר' אנשיל איצקאוויטץ ז"ל, ולאחר הסעודה בליל שבת קודש, הלך דודי עם רבינו זצ"ל להשתתף בעריכת השולחן הטהור של הרה"ק רבי שלמה מבאבוב זי"ע, ונשאו שם עד לקראת סוף עריכת השולחן. למחרת, בשבת בבוקר, הלך רבינו זצ"ל עם יבלחט"א אבי מורי שליט"א - ועמדי - להתפלל בבית המדרש "תורת חמד - נייטרא", ששם מתפללים קודם הזמן של החסידים, ובאמצע הדרך אמר רבינו "קשה להיות חסיד בליל שבת, ובשבת בבוקר להיות מבני אשכנז"...

עובדות נפלאות

אודות הגאון האדיר בעל "להורות נתן" זצוק"ל

מתוך הספר הנפלא "תורתם משתמרת"

סיפר הרה"ג ר' ברוך האס שליט"א, ששח לו רבינו זצ"ל, על אחד שבא לבקש ממנו שיתן לו תעודת כשרות על מפעל שוקולד שברשותו, בתחילה מיאן לתת לו, בהטעימו שאינו נותן הכשרים, כי הם גורמים לו ביטול תורה, כשהלה המשיך להפציר, ניאות בלית ברירה לנסוע אל המפעל לבדוק את הכשרות, אך טרם יצא מביתו הביט על השעון לראות כמה זמן יתבטל בשביל כך, כשחזר לביתו, והלה שאל איך התרשם הרב מהמפעל, השיב לו, שבגלל שדבר זה ביטל אותו כ"כ הרבה מלימודו, אינו מוכן ליתן על כך הכשר...

***

כל תושבי בני ברק היו מודעים לכך שהאור בסלון ביתו ברחוב דבורה הנביאה 3, נשאר דולק עד השעה 3 לפנות בוקר, ובשעה 6:30 כבר היה נראה הולך לטבול במקוה שע"י ביהמ"ד קאמרנא. בנו הג"ר שלמה געשטעטנער שליט"א סיפר בהלוויה, שלפני כמה שנים אחרי שחזר רבינו לביתו בליל יום הכיפורים והתפלל כשליח ציבור לפני התיבה משך שלש שעות ומחצה, התיישב ללמוד בשו"ע הלכות ריבית, והתייגע ליישב גירסא בהגהות מרדכי המובאת שם.

***

פעם שאלו אותו תלמידיו בישיבה מה מספר הטלפון בביתו, והשיב שאינו יודע, כי דבר שלא מוכרחים לדעת אינו מכניס בזה מחשבה.

פעם דיבר עם נכדו שהחזיק בידו מטבע של 10 שקלים, ורבינו שאל אותו מהו המטבע הזה, וכלל לא ידע שזה קרוב לעשר שנים משתמשים במטבע זה.

פעם גם נתן לאחד מתלמידיו שטר של 100 שקלים לצלם דפים של שיעור כללי עבור 20 בחורים, ולפני שהלך הוסיף לתת לו שטר נוסף של 20 שקלים, באמרו שיתכן שהשטר הראשון לא יספיק...

***

סיפר בנו הגאון ר' שלמה שליט"א, שרבינו אמר לו שמעולם לא כתב בספריו את המילים "דעתי נוטה", כי אין לו את המושג הזה של "דעתי נוטה", אם יש ראייה ניצחת מדברי הראשונים, שפיר, ואם לא, לא, אין דבר כזה "דעתי נוטה"...

***

בניו החשובים שיחיו סיפרו בימי ה'שבעה', שהם זוכרים למעלה מחמישים שנה, כל מוצאי שבת קודש, כל מוצאי יום טוב ואפילו כל מוצאי יום הכיפורים, מיד אחרי 'הבדלה', היו כולם חייבים לצאת מחדרו, כי רבינו היה מתיישב לכתוב מיד במשך כמה שעות את כל מה שנתחדש לו באותו יום - כדי שלא ישכח, וזהו פלא גדול, שהרי ביום הכיפורים היה כידוע מתפלל לפני ה'עמוד' את רוב התפילות, ובכל זאת היה מוצא זמן ללמוד בעיון ולחדש הרבה חידושי תורה...

***

פעם ביקר בישיבת "פנים מאירות" זקן אחד שהיה מהתלמידים בישיבת פאפא באנטווערפן ולמד עם רבינו זצ"ל, וסיפר הזקן, שהוא היה הממונה מטעם הישיבה לכבות את האור בבית המדרש לפני השינה, ופעמים רבות היה צריך להתווכח עם רבינו שילך כבר לישון.

ופעם אחת, אחרי שהתווכחו ביניהם ורבינו נשאר בעמדתו, היו רגלי רבינו מונחות אחת על הכסא ואחת על הארץ וכולו שקוע בדברי הרי"ף, ויהי בבוקר, כשקם הממונה להעיר את הבחורים משנתם, מצא את רבינו באותה תנוחה, וההבדל היחיד היה, שכבר דפדף הלאה כמה דפים ברי"ף...

***

סיפר הרה"ג ר' ברוך האס שליט"א, שקיעותו בלימוד התורה של רבינו זצ"ל לא ידעה שבעה, בתוה"ק מצא רבינו את מנוחתו ושלותו, כאשר פעמים רבות זכיתי לפקוד את ביתו נאוה קודש, לא אירע פעם שיאמרו כי לעת עתה אי אפשר להיכנס מפאת שהוא נח, אלא כל מנוחתו היתה כבוד - ואין כבוד אלא תורה, שם מצא את עיקר מנוחתו.

הוא לא היה מאלו שלעתים היו נוסעים לנפוש במקומות שונים, כאשר שאלתיו פעם לפשר הדבר, מדוע אינו נוסע לעיירות מרפא, והרי שררותו הוא בבחינת עבודה קשה, השיב לי בנועם שפתי קדשו: "מנוחתי היא התורה הקדושה, אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה, זהו הנופש שלי שאני יכול לשבת ולעסוק בתורה, וכן תכלית יציאת מצרים היתה כדי לקבל התורה, ועל כן היא נקראת 'זמן חרותנו', כי החרות היא כל הזמן ואין לך עת להיבטל ממנה"...

ספרי הגאון האדיר זצוק"ל - שי"ל בחיי

שו"ת להורות נתן - ט"ו חלקים
 להורות נתן על מועדי השנה - ה' חלקים
 להורות נתן - על מסכת אבות
 להורות נתן - על מועדי חודש אדר
 להורות נתן - על פרשיות התורה
 נתן פריו - על מסכתות התלמוד (י"ג כרכים)
 נתן פריו - על מסכת שביעית
 נתן פריו - על מסכת מקוואות
 נתן פריו - על הלכות חנוכה
 נתן פריו - על הלכות נטילת ידיים
 טל נתן - חידושים וביאורים, הערות והארות בענייני ל"ט מלאכות
 דרושי חנוכה - דרושים ופלפולים באגדה והלכה בענייני חנוכה
 הלכות ומנהגים - לערב פסח שחל להיות בשבת
 ונתן לכהן - הערות בעניינים הנוגעים לספר תקפו כהן לבעל הש"ך
 מאורות נתן - דיני ברכת החמה בתקופתה
 מקדש מעט - על חומר איסור השיחה בבתי כנסיות בשעת התפילה
 שיחות מלוה מלכה - כולל עובדות, הנהגות ודברי תורה מרבותינו
 קבא דתרוצא - יישוב למאה ושלוש קושיות שבקונטרס "קבא
 דקשייתא", מאת הרב יואב יהושע וינגרטן
 שער ההקדמות: להורות נתן - אספת מאמרי דרוש ואגדה שנדפסו
 בהקדמות לספרי להורות נתן
 מבעד לצמתך - בעניין גילוי שיער לנשים
 דברי בן עמרם - חידושים והערות על מסכתות התלמוד
 מכון "להורות נתן" מוציא עלון בשם "בנתיבות רבינו"

ספרים של קרוביו שהאדיר והוציא לאור

מאור התורה - חידושי אגדה ומוסר על סדר פרשיות התורה מאת
 הרב מאיר חיים אונגר (חותנו)
 דרוש וחידוש - מאת רבי עקיבא איגר, בצירוף הערות והארות
 ספר פסקים ותקנות - מאת רבי עקיבא איגר
 תשובות רבי עקיבא איגר
 חידושי חתם סופר - על מסכת ראש השנה, מכתב יד ומליקוטים,
 בתוספת הערות ומראי מקומות, ירושלים תשכ"ח
 כתב יחוסו, בתוך ספרו "דברי בן עמרם"
 תולדות משפחתו.

ספרי הגאון האדיר זצוק"ל - שי"ל לאחר הסתלקותו

שער ההקדמות - כולל כל ההקדמות מספרי רבינו זי"ע
 דברי בן עמרם חלק ב - הערות משולי הגליון על סדר נשים
 נתן פריו פסחים - חידושים וביאורים על מסכת פסחים מכת"י
 נתן פריו - חידושים וביאורים על רמב"ם הל קרבן פסח מכת"י
 שיחות מלוה מלכה חלק רביעי - שיחות וסיפורי צדיקים
 להורות נתן על התורה - שמות חידושים על הפרשה מהנדפס ומכת"י
 להורות נתן על התורה - ויקרא
 להורות נתן על התורה - דברים
 שיחות מלוה מלכה תשרי - אדר - שיחות שנאמרו במלוה מלכה
 שיחות מלוה מלכה ניסן-אלול - שיחות שנאמרו במלוה מלכה
 להורות נתן על התורה - בראשית
 להורות נתן על התורה - במדבר
 ציץ ופרח - חקירות ציצים ופרחים בסוגיות הש"ס
 להורות נתן - נישואין - עניני אגדה, פסקים ודרשות בעניני נישואין
 נתן פריו - חנוכה - מהדורה חדשה בתוספת מכתב יד
 להורות נתן - הגדה של פסח - חידושים ממועדים וכת"י
 נתן פריו - שביעית - חידושים וביאורים על מס' שביעית ושו"ע ורמב"ם
 נתן פריו - קידושים - חידושים וביאורים על מס' קידושין מכת"י
 שירת הים עם פירוש להורות נתן - על עניני קריעת ים סוף ושירת הים
 נתן פריו - בבא קמא - חידושים וביאורים על מס' בבא קמא מכת"י
 נתן פריו - מגילה - חידושים וביאורים על מס' מגילה מכת"י
 נתן פריו - אדר - חידושים ממועדים וכת"י על חודש אדר ומגילת אסתר
 פניני אלול ותשרי א' - חידושים ממועדים וכת"י על חודש אלול ותשרי
 אוצרות להורות נתן - על דרכי וקניני התורה
 נתן פריו - גיטין חלק א - חידושים וביאורים על מס' גיטין מכת"י
 נתן פריו - גיטין חלק ב - חידושים וביאורים על מס' גיטין מכת"י
 פרקי אבות עם פירוש להורות נתן - מהדורה חדשה בתוספת מכת"י
 תהלים - עם פירוש להורות נתן מכת"י
 קובץ בעניני ריבית - אסופת תשובות בעניני ריבית
 מפתח שפתי - במעלת כתיבת חידושי תורה ובמעלת יששכר זבולון
 שו"ת להורות נתן חלק ט"ז - חלק אחרון של תשובות מכת"י
 פניני להורות נתן - חודש תשרי חלק ב' - חידושים ממועדים וכת"י
 להורות נתן על שו"ע הלכות שבת - סימנים רמ"ב-ש'
 זמירות - עם פירוש להורות נתן
 פניני להורות נתן - חודש סיון - חידושים ממועדים וכת"י
 אוצרות להורות נתן אמונה ובטחון - תפילה - מקדש מעט

תולדות הגאון האדיר צוק"ל

נולד בעיירה ג'יער (ראאב) שבהונגריה, להרב עמרם גשטטנר, מצאצאי ה"חתם סופר" והרב מאיר איזנשטט בעל "פנים מאירות".

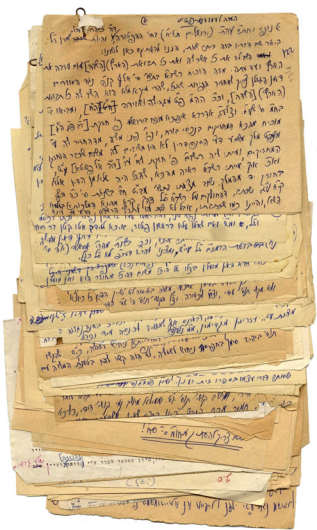
בשנת תרצ"ג עבר אביו עם כל משפחתו לנייפעסט. בגיל שמונה וחצי הלך ללמוד בישיבתו של רבי בנימין ברגר, מחשובי חסידי באבוב שעבר לגור בנייפעסט, שם למד שנתיים ימים. לאחר מכן למד בישיבתו של רבי יוסף גרינוולד בפאפא.

לאחר השואה, שבה איבד את הוריו והתגלגל ממקום אחד למשנהו, למד בישיבתו של הרב משה ניישלאס (אח"כ רב בשיכון סקווירא) בעיירה סערדהעלי. בשנת תש"ז למד בישיבת מתיבתא בלונדון. לאחר מכן למד שנתיים באנטוורפן אצל רבו אב"ד פאפא.

בשלהי שנת תש"ט עלה לארץ ישראל. שם למד כשנה וחצי בישיבת בעלזא בירושלים, והסתופף אצל כ"ק רבי אהרן מבעלזא. נישא למרת אטל, בתו של רבי חיים מאיר אונגר מלוקובנך. במשך מספר שנים כיהן כר"מ בישיבת ערלוי בירושלים.

בשנת תשכ"ה התמנה כרב שיכון אג"י בבני ברק. במרכז השכונה ייסד את ישיבת "פנים מאירות" (על שם זקנו), ועמד בראשה. במשך עשרות שנים כיהן כחבר ה"ד"ץ של הרב שמואל ואזנר.

פרסם ספרים תורניים רבים, ובראשם "להורות נתן" בהלכה ו"נתן פריו" על מסכתות התלמוד. כמו כן הוציא כמה מספרי אבות משפחתו בתוספת ביאורים וחידושים משלו.

נועם

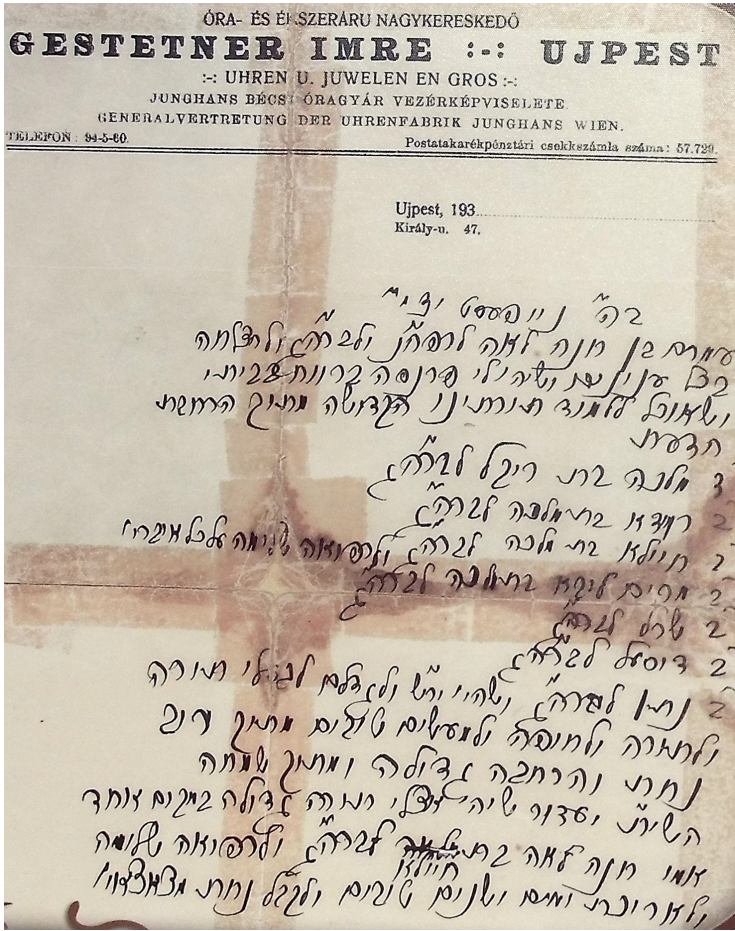
ויצא תשפ"א

שיה

קוויטל למרן הגה"ק מבעלזא זי"ע

מאת הגה"ח רבי עמרם צ"ל - אביו של הגאון האדיר זצ"ל

ובו הזכיר את בנו "נתן - שיהי יר"ש ולגדלם לבעלי תורה"

פתקא דר היא כתב ידו של אממו זצוק"ל, והיא הגיעה לידי בחודש אדר שנת תנש"א, מאח"ר דרב קדנופניצקי, קריה קאליב 3, ראשוון לציון, אשר מצאה בין עזבונו של חותנו ד"ל. ואמר כי חותנו ז"ל היה מעיר בעלז, וכנראה אשר פתקא זר שלחה אממו"ר זצוק"ל להאדמו"ר מבעלז זצוק"ל.

הפתקא נכתבה לפני בחמישים ושבע שנים - בין השנים תרצ"ב ותרצ"ד - ואיך לי שום ידיעה באיזה אופן הגיעה לידי של הנ"ל, ואיך נסתמרה בטובן השנים הרבות שעברו מאז. כתב יד זה הוא היחידי בלשון הקודש שנשאר מאממו"ר זצוק"ל, שהובל לאוישוויץ ומסר שם נפשו על קידוש השם ביום ב' אב שנת תש"ר. היד"ד. והוא ענין מופלא בהשגחה פרטית, אשר עלה זו - בבחינת "ועלה לא יבול" - הגיעה לידי אחרי גלגולים רבים לא יאומן כי יטופר. ועל זה נאמר "ברוך המקום שמסר עולמו לשומרים" (ש"ס עבודה זרה מ:). בריך רחמנא דייהבי לך.

נתן בן אממו"ר מזה"ר עפרים געסטעטנער
י"ב ניסן תנש"א לפ"ק. בני ברק

Rabbi N. GESTETNER
Rabbi of Kiryat Agudah Israel
Dean of Mesitah "Panin-Metrotah"
Beit-Be'rah

נתן גסטטנר
אב"ד קריית אגודת ישראל
ראש משיטה "פנין-מטרות"
בית-בראך

מס'ה קריה אגודת בני-בראך

יבגה בנחמה, בלתי ה' אלהי, אמת ויהי ה'
 כפי ואמר הנהם בראש פ' אה
 אהבה שלמה אלמן (פ' דמחן שלמה)
 ונצטוו ממנו אהוביך אה פנייה
 אהבה הרבה, המסיד המנוחם מוסר משפ
 דמלאים ומאולם אהבה יעקב אהבה נצ
 - חסד אה דמלאים אה אהבה -
 המנוח יתקן אהבה קונן אהבה אהבה
 אהבה אהבה אהבה אהבה אהבה אהבה
 אהבה אהבה אהבה אהבה אהבה אהבה
 אהבה אהבה אהבה אהבה אהבה אהבה
 אהבה אהבה אהבה אהבה אהבה אהבה

כ"ה נמנוה"ה

אשר לא ידענו
אשר לא ידענו
אשר לא ידענו
אשר לא ידענו
אשר לא ידענו
אשר לא ידענו
אשר לא ידענו
אשר לא ידענו
אשר לא ידענו
אשר לא ידענו

אשר לא ידענו
אשר לא ידענו
אשר לא ידענו
אשר לא ידענו
אשר לא ידענו
אשר לא ידענו
אשר לא ידענו
אשר לא ידענו
אשר לא ידענו
אשר לא ידענו

*****

אשר לא ידענו
אשר לא ידענו
אשר לא ידענו
אשר לא ידענו
אשר לא ידענו
אשר לא ידענו
אשר לא ידענו
אשר לא ידענו
אשר לא ידענו
אשר לא ידענו

אשר לא ידענו
אשר לא ידענו
אשר לא ידענו
אשר לא ידענו
אשר לא ידענו
אשר לא ידענו
אשר לא ידענו
אשר לא ידענו
אשר לא ידענו
אשר לא ידענו

הקדשות מאת הגה"צ זצ"ל
לרגל שמחת הבר מצוה לבני הרב שליט"א

נתן 78168088
אביב קרית אגוזי ישראל
ר"מ אחיכא ינוס אדירות
כ"י ב"ק

כ"י, קרית אגוזי בני-ב"ק

אחרי ש...
אני...
אני...

Tel. 732-905-8378

5
שמעתי בלי שום תנאי בעולם, אלא מרשה לבטרי בלי שום קשקוש ונדנד ב"עולם" ע"ל. ומבואר
מזה לא יתכן כלל לומר, דב"ש...
אחר, אבל לעולם דעתו כאשר אמר בפירושו משום שם רע אני מוציאך וע"כ דעת זה מרשה בלי שום
תנאי אחר וזוהי זה, ~~אבל לעולם דעתו כאשר אמר בפירושו משום שם רע אני מוציאך וע"כ דעת זה מרשה בלי שום~~
כפי הכתוב השנוטה שהוא מרשה כלי שום פגמי עבולים וכלי שום קשקוש ונדנד, והרי
~~אבל לעולם דעתו כאשר אמר בפירושו משום שם רע אני מוציאך וע"כ דעת זה מרשה בלי שום~~
זה כמכיר הנודע ביהודה ז"ל, שאם אמר שמרשה בלא תנאי ובכח זה כי אז ודאי דליכא שום תנאי
ואין תנאי בלא, ובאמת גם החתם סופר דייק בלישנותו, ודין זה כולו לומר ~~אבל לעולם דעתו כאשר אמר בפירושו משום שם רע~~
רע אמת אלא כשאמר בפירושו משום שם רע אני מוציאך, אבל כנודע שאלתו שלא אמר שמרשה
שטום שאינה בה בנים, וביטל כל תנאי ובקצוב, ודאי דהגם קיים.
(ע) והגם לדינא, וכנודע שאלתו נראה דאין קשקוש בהגם, חזי דהא כתבו חוס'
גיטין (טו.) דהיכי שניא אמר על מנת ליכא אלא לעו' בעלמא ולא שדוהי' תשמיש הגם בט"ו ע"י"ש,
וכתב חרב המגיד (ק) מגירושתו (ה) - דכן יוקראו ואז אמר "משמע ברש"י כסוגיא שם דהגם
ב"ש, היינו רק כשאמר בעת הגירושתו שטום שם רע אני מוציאך וכפר"י שם (סו.) ד"ה
והוא שאמר לה ~~אבל לעולם דעתו כאשר אמר בפירושו משום שם רע אני מוציאך וע"כ דעת זה מרשה בלי שום~~
שטום כן אני מוציאך ע"י"ש, ואף לדעת הרמב"ם ז"ל דבאילונית הוי ~~אבל לעולם דעתו כאשר אמר בפירושו משום שם רע אני מוציאך וע"כ דעת זה מרשה בלי שום~~
חרב המגיד ז"ל (מ"י מגירושתו ה"ג), בה"ש מכיון שלמי מנהיגו אומר הכפל בפירושו שעת
הגירושתו שהוא מרשה בלא תנאי, א"כ ודאי שגם ע"כ וכן שכתבנו ודעת ביהודה ורב"ח ת"ל,
ואף להר"ם ז"ל שמקשה על פ"ד ביהודה, היינו רק כשאמר בפירושו שטום שם רע אני מוציאך
וכמבואר בדבריו, אבל כנודע וידוע דבד"א שאלא אמר שעת הגם שהוא מוציאך הוא שטום שלא וכן
תכונתו, ואירכה אמר שמרשה בלא תנאי, ודאי שהגם קיים בלא קשקוש. וס"מ שטום ל'
חומר א"כ ודאי לא ייעשה מעשה ע"י שיטתו לזה שני גדולים מורים מוכתקים בתלכה למעשה.
וחי' ש"י דאי"ל בתורתו נמלאת.

אחרי ש...
אני...
אני...

תשרי תש"י
אחרי ש...
אני...
אני...

הקדשה מאת הגה"צ רבי נתן געשטעטנער זצ"ל
להגה"צ רבי משה האלברשטאם זצ"ל

Rabbi N. GESTETNER
Rabbi of Kiryat Agudath Israel
Dean of Mesivtah "Panim-Meirotz"
Bnei-Berak

נתן ג'סטטנר
אב"ד קרית אגודת ישראל
ר"מ מתיבתא יפנים מאירות
בני ברק

בס"ד, קרית אגו"י, בני-ברק, ל"ד, למב"י, י"ט אייר תשס"ו לפ"ק
רב שלומים למע"כ האי גברא יקירא הרב הגאון המפורסם,
חוסר מגזע אראלים ותרשישים, מוה"ר שלמה זלמן פרידמאן
שליט"א אבדק"ק זכרון אלעזר סאנטוב בק"ק לייקוואוד יצ"ו.

שמחתי להתבשר כי בנו הב' המופלג כמר מאיר דוב נ"י הגיע
לכלל מצוות, ויהי רצון שיזכה לגדלו לתורה לחופה ולמעשים
טובים מתוך רוב נחת ועונג, ויגדל לאלנא רברבא לתפארת
אבותיו גאוני ארץ בעל דברי ירמיהו ושערי תורה ושמן רוקח,
ובעל יריעות שלמה ודברי ר"ש, ולמעלה בקודש בעל פנים
מאירות, זכר צדיקים לברכה, וזכות אבותיו הקדושים תגן
עליו לעלות במעלות דאורייתא ודרבנן כחפץ נפשו היקרה.

ואפריון נמטייה אשר הגה ברוחו הטהורה להוציא לאור ספר
מיוחד, מחידושי כת"ה והמסתעף - אשר ראויין להעלותן על
שולחן מלכים, לכבוד שמחת הבר מצוה, ולשלב את
השמחה בדברי תורה, והוא סימנא טבא שהנער הבר מצוה
נ"י יגדל לתלמיד חכם גדול לתפארת כל המשפחה בעזה"י.

ואני ברכה שיזכה להרביץ תורה ולהפיץ מעיני חכמתו חוצה,
בעל פה ובכתב, להגדיל תורה ולהאדירה, מתוך רב נחת
ועונג, כעתירת וכברכת מוקירו ומכבדו כערכו הרם.

המשך

ולכבוד שמחת הבר מצוה אכתוב גרגיר אחד, במה שכתב החתם סופר בשו"ת (יו"ד סי' פק"ד, שו"ז) דאף דישראל נעשה גדול בהיותו בן י"ג שנה, אבל בן נח נעשה מצווה במצותיו משבא לכלל דעת, אף בפחות מבן י"ג עי"ש.

וצריך ביאור אמאי לא נימא גם בישראל שנעשה מחוייב במצוות משרחאים שבא לכלל דעת, ואמאי איצטרך הלכה למשה מסיני דלא הוי גדול אלא כשהוא בן י"ג.

ונראה דחילוק גדול יש בין תרי"ג מצוות שנצטוו בהן ישראל לבין שבע מצוות בני נח, דשבע מצוות בני נח הן כולן מצוות שכליות אשר גם השכל האנושי מחייב למען קיום העולם, אבל תרי"ג מצוות של ישראל הן למעלה מן השכל האנושי.

ועל כן לענין שבע מצוות בני נח שהן מצוות המובנות גם לפי שכל האנושי, יש למדוד את גדלותו לפי ראות עיני בשר, שאם נעשה בר דעת לפי שכל אנושי, הרי הוא נתחייב במצוות המבונות על פי שכל אנושי, אבל תרי"ג מצוות של ישראל שהן למעלה מן השכל האנושי, אי אפשר למדוד לפי דעת השכל האנושי, דאף אם הוא בר דעת לפי השכל האנושי, עדיין אין ראיה שהוא יכול לקיים גם מצוות שהן למעלה מן השכל, על כן נצרכה הלכה למשה מסיני לומר מתי הוא בר דעת וגדול, שחייב לקיים גם מצוות התורה שהן למעלה מן השכל.

דוד אבידן

פ"נ
 הרב ר' נתן ז"ל
 בן איש חי הצדיק והחסיד המפורסם
 מוה"ר עמרם געשטעטנער זצוק"ל
 והצדקנית המיוחסת מרת מלכה ע"ה
 אבד"ק קרית אנו"י בני ברק
 מו"ל ספרי שו"ת רבנו עקיבא איגר מכת"י,
 ודרו"ח לרע"א מכת"י, ופסקים ותקנות
 לרע"א מכת"י
 ומחבר ספרי להורות נתן, נתן פרוין,
 מקדש מעט, מבעד לצמתך, ונתן לכהן,
 קבא דתירוצא, טל נתן,
 דברי בן עמרם, וש"ס
 מנוע רבותנו בעל כתב סופר, חתם סופר,
 רבנו עקיבא איגה, רבנו שלום חריף,
 בעל פנים מאירות ולמעלה בקודש,
 זכותם תגן עליו
 נלב"ע ביום א' פר' וישב י"ד כסלו תשע"א
 ת נ צ ב " ה
 נוסח המצבה ע"פ צוואתו

